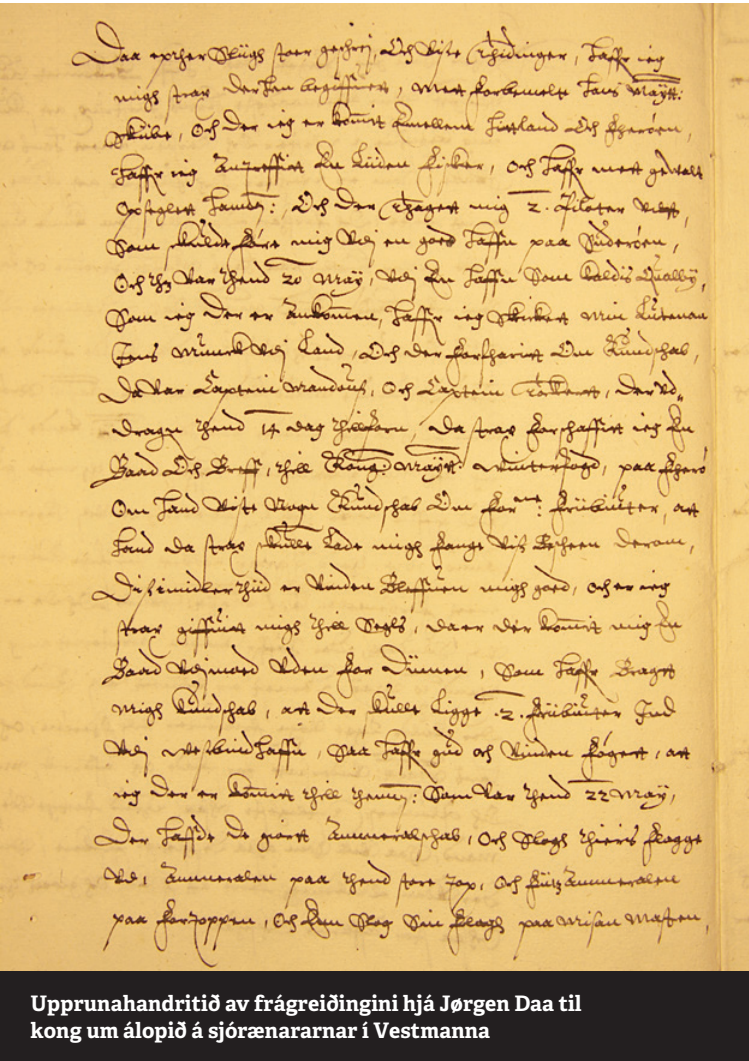

hálvrundan boga niðan á Svínsstøðurygg.

Vit vita eisini, at manningin á Victor og Jupiter henda túrin ikki var av teimum bestu. Hetta kemur til sjóndar ein mánað seinni, tá Jørgen Daa og Jens Munk striddust við at fáa bilbugt við Mendoza uppi við Hvítahavið. Jens Munk greiðir frá, at júst tí manningin ikki var so góð og eisini tí at kongsins menn ikki vóru so nógvir í tali, valdu teir at biða við einum beinleiðis samanbresti við skipini hjá Mendoza.

Teir valdu heldur at vinna bardagan við snildum, og hetta eydnaðist eisini. Jens Munk nevni, at fleiri av skjúttunum ikki vóru so væl vandir, hóast allir komu av Bremerholm. Hugsu vit okkum, at ein av hesum óvandu skjúttunum var áhaldsin, júst tá fjúsið festi í krútið, kundi kúlan enda hvar sum helst í Vestmanna.

Játtaðu seg sekar

Vit hava sum nevnt onga frásøgn frá hvørki Jens Munk ella Jørgen Daa um, hvussu stóðan hjá vestmenningunum var, ella um bygðin var fólkatóm, meðan uppgerðin millum kongsins skip og sjórænararnar fór fram. Men Jens Munk sigur í síni frágreiðing, at áðrenn onglendingarnir vórðu revsaðir, játtaðu teir seg sekar í at hava rænt kirkjurnar og at hava stolið frá teimum fátæku. Jens Munk skriar kirkjur í fleirtal, og tað kann benda á, at teir eisini hava rænt kirkjur í Suðuroy og í Kvívík og aðrastaðni við, umframt kirkjuna í Vestmanna. At sjórænararnir rændu frá hond hetta árið vita vit frá klaguni og bønini, føroyingar sendu til danska yvirvaldið í august hetta sama árið.

Skip, sum vóru knýtt at Tucker og hansara monnum, vitjaðu aftur í Vestmanna á vári árið eftir. Ørindini tá vóru at rudda upp eftir ósigurin, og tá vitnaðu fyra bøndur í Vestmanna um hendingina. Tað

kann ikki merkja annað, enn at teir onkursvegna hava fylgt við tí, sum fór fram. Tí er hugsandi, at onkur djarvur vestmenningur eisini hevur fylgt við tí, sum hendi árið fyri, tá goturstykkisskotini frá Victor tvingaðu ensku og írsku sjórænararnar at geva seg yvir.

Dømdir og hongdir

Rættarfundur varð settur 23. mai á Victor. Allir teir bakbundnu fangarnir vórðu førdir av teimum báðum sjórænaraskipunum yvir á dekkið á Victor, har Jørgen Daa og Jens Munk leiddu fundin.

Jens Munk skriar í sínum endurminningum, at níggju vórðu frikendir, tí teir kundu prógva, at teir høvdu verið tvingaðir at vera í tænastru hjá sjórænarunum.

Jørgen Daa sigur í síni frágreiðing, at teir vóru um 18 mans, sum vórðu frikendir. Treytin var, at teir skuldu mynstra við Victor. Jens Munk og Jørgen Daa eru eisini ymiskir á máli um, hvussu nógvir vórðu dømdir at verða hongdir. Jens Munk sigur, at teir vóru um 13 mans, og Jørgen Daa skriar, at teir vóru átta. Men teir høvdu skund at fremja dómin.

Longu sama kvøld reistu teir í skundi ein gálga inni á landi, og ein maurari bjargaði lívinum, tá hann játtaði at vera bøðil. Nógv gitingar hava verið um, hvar á leið gálgin mundi verða reistur, men í frágreiðingunum stendur bara, at hetta var inni í havnini.

Vit vita heldur ikki, hvar teir hongdu vórðu grivnir, men fleiri sagnir eru frá hendingini. Millum annað er ein søgn, at ein av sjórænarunum royndi at flýggja undan monnunum hjá Jørgen Daa. Hann skuldi leypa um Skjaldagjógv á Grønanesi, men endaði í gjónni og doyði har.

Søgn hevur eisini verið um, at sjórænararnir vórðu hongdir og grivnir í Kálgarðinum. Tað finnast eingi prógv

fyri hesum, men søgnin er ivaleyst orsøkin til, at nógv í Vestmanna hava kallað staðið Gálgarð í staðin fyri Kálgarð.

Jørgen Daa og Jens Munk kendu seg sum rættar sigursharrar. Bara fjúrtan dagar eftir, at teir vóru farnir úr Keypmannahavn, høvdu teir fingið sín fyrsta fong. Teir triggjar bátarnar, sum sjórænararnir høvdu stolið í Hvalba, lótu teir aftur til Hvalbiar, og annað av sjórænaraskipunum við nógvum virðismiklum rændum lutum varð latið til vetrarfútan, sum so skjótt sum gjørligt skuldi fáa tað til Keypmannahavnar. Hitt skipið skuldi fylgjast við Victor og Jupiter. Tað kundi jú væl henda, at tørvur fór at verða á stuðli, tá Mendoza skuldi takast.

Jørgen Daa tekur Mendoza

27. mai stevndi Jørgen Daa aftur út av Vestmanna við trimum skipum. Hvalbingar høvdu greitt frá, at Mendoza var farin til Norðurlond. Tað kann merkja so nógv, men tað er ikki óhugsandi, at Jørgen Daa hevur fingið skipararnar á bretsku sjórænaraskipunum at geva sær upplýsingar um, hvagar leiðin hjá Mendoza lá. Skipini hjá Tucker og Mendoza høvdu jú ligið saman inni á Hvalba og helst eisini á Vestmanna. Íð hvussu er fóru donsku skipini norðureftir og inn í Hvítahavið og komu fram á Mendoza 15. juni.

Har byrjaði ein hørð jagstran, sum vardi í fleiri dagar, men tíggju dagar seinni eydnaðist tað umsíðir donsku skipunum at fáa tamarhald á støðuni. Allir menninir uttan Mendoza, kapteynurin Walther Brahe og skiparin Linnert og ein skipsdrongur, 54 í tali, vórðu revsaðir eftir grein 31, stk. b, í krígsrættarfyriskipanini.

Tveir og tveir vórðu teir bakbundnir og vippaðir fyri borð. Mendoza, Brahe og Linnert vórðu tiknir við til Keypmannahavnar, har teir vórðu settir fyri ein kongligan dómstól og hongdir 29. august á staðnum, har Kongens Nytorv nú er. Linnert varð hongdur upp í ein vanligan gálga, men Mendoza og Brahe fingtu tann heiður at vera teir fyrstu, sum royndu ein nýggjan vippugálga, sum júst var komin til landið úr Týsklandi.

»Og har hingu teir framvegis, tá eg kom aftur til Keypmannahavnar um heystið 1615, heilir og óskalaðir í sínum silkiklæðum við gulltráði og gullbaldýraðum skóm. Teir skuldu vera øllum ógudiligum til ávaringar og áminningar um umvending frá einum syndigum levnaði,« skriar Jón Ólafsson í sínum endurminningum.

Hesin Jón Ólafsson gjørdist seinni skjútti hjá kongi og stóð á bryggjunum fyri Jørgen Daa og Jens Munk á Bremerhólmi, tá teir komu heim aftur í august. Jón Ólafsson skriar, at eingin kundi minnast, at eitt skip nakrantíð var komið til Keypmannahavnar við so stórum ríkidømi. Umframt tað eina sjórænaraskipið, sum teir høvdu tikið í Vestmanna, høvdu teir við sær trý fullfermd baskisk hvalaveiðiskip, sum høvdu ríkið ólógliga hvalaveiði norðanfyri.

Skipini hjá Mendoza vóru sokkin í bardaganum, men virðislutirnir vóru bjargaðir. Millum skattirnar vóru níggju kistur við silvur- og gullmyntum. Gullkistan var so tung, at tíggju mans máttu bera hana.

var settur upp onkustaðni úti fyri Heyganesi millum Válin og Gjógvará-ósan.

Hvar so vestmenningar dagarnar frammanundan hava fjalt seg fyri sjórænarunum, so hava teir alla tíðina havt njósnarar til tess at eygleiða sjórænararnar á vágni ella á landi. Og nú hjálpin var komin úr Danmørk, kyknaði dirvið helst upp aftur, og tey djarvastu hava tí leitað sær oman í bygðina at vita, hvussu leikur fór.

Kúlurnar fóru niðan um bygðina

Leikurin er sum áður nevnt prógv-aður í minst fimm ymiskum skjølum í Danmørk og Føroyum, men aðrar leivdir vísa eisini aftur á tilburðin. Eitt nú eru kanónkúlur funnar í Vestmanna, sum sigast vera frá júst hesi hendingini. Tann eina kúlan var funnin í bønnum í Svínsstøðuryggi, sum er nakað niðan frá gjónni í Gjógvará.

Tann kúlan varleingi í Jákupsstovu

í Skálum og er nú í varðveitslu á bygdarsavninum í Vestmanna. Fólk kunnu sjálvandi undrast á, hvussu tað ber til, at ein kúla frá einum skipi inni á Vestmanna er endað langt oman fyri gomlu bøgardarnar í Vestmanna.

Men einki ónatúrligt tykist vera í hesum, um vit hyggja at umstøðunum. Eitt goturstykkisskot um hetta mundið kundi røkka 1500 metrar, sum er nógv longri enn av miðjari havnini niðan á Svínsstøðurygg. Men fyri at raka so nøkulunda beint, mátti skipið ikki vera meira enn 500 metrar frá málinum.

Í endurminningunum hjá Jens Munk stendur, at Jørgen Daa legði Victor rættiliga nær ensku sjórænaraskipunum. Hann hevur kanska bara verið einar 200-300 metrar frá málinum. Og hugsu vit okkum, at nakrir av teimum um leið 20 skjúttunum á aðrari síðuni hava fingið boð um at miða eftir ovara partinum av mastrunum, og onkur ikki hevur rakt, ja, so er væl hugsandi, at kúlan er farin í ein